FORLIKSRÅDET

Hvorfor, hvordan og hva skjer?

Jussbuss

FORLIKSRÅDET: HVORFOR, HVORDAN OG HVA SKJER?

Til deg som leser denne brosjyren

Denne brosjyren er utgitt av rettshjelpsorganisasjonen Juss-Buss. Den er ment som en lettfattelig innføring i regelverket om forliksrådet. Den er rettet mot personer som ønsker å klage noen inn for forliksrådet, eller som selv er klaget inn. Vi ber deg ha dette i bakhodet når du leser den: hvis du skal klage noen inn, vil ikke informasjon til innklagede være så relevant for deg, og omvendt. Kapittel 3 om skriving og sending av forliksklage, vil for eksempel kun være relevant for klager.

Leseren vil få informasjon om:
* Når og hvorfor man klager noen inn for forliksrådet
* Hvordan man gjør det
* Hva man bør gjøre hvis man selv er klaget inn
* Hva som skjer i forliksrådet
* Hva som skjer etter at saken har vært i forliksrådet
* Regler om verneting (hvilken domstol saken skal gå for)

For at brosjyren ikke skal bli for omfattende, har vi bare tatt med de problemstillingene vi mener er de vanligste. Hvis du skulle ha mer spesielle problemer som ikke er nevnt her, kan du ta kontakt med Juss-Buss, en advokat eller forliksrådet i bostedskommunen din.

Vi gjør oppmerksom på at gebyrene som er nevnt i brosjyren er fra 2012, og kan være endret når brosjyren leses.

Brosjyren er sist oppdatert august 2012 av Gjelds- og familierettsgruppa på Juss-Buss.

Innhold

1. Hva er forliksrådet?.....4
2. Når og med hvilke saker man går til forliksrådet……..…5
2.1 Forliksrådets kompetanse……5
2.2 Hvorfor ta en sak til forliksrådet……...5
2.3 Tvangsgrunnlag……5
2.4 Avbrudd av foreldelsesfrist……...5
2.5 Saker som ikke kan behandles i forliksrådet……6
3. Skriving og sending av forliksklage……...7
3.1 Påkrav……..7
3.2 Muntlig eller skriftlig klage?.....7
3.3 Skrive klagen selv eller bruke ferdig skjema?.....8
3.4 Hva som skal med i en forliksklage……8
3.5 Sending av forliksklage……..12
4. Når klagen er sendt – tilsvar og innkalling……13
4.1 Vurdering av forliksklagen……13
4.2 Tilsvar……13
4.3 Innkalling til forliksmøte……13
5. Hva skjer i forliksrådet?.....14
5.1 Forliksmøtet……...14
5.2 Unntak fra den personlige møteplikten……14
5.3 Bistand under møtet……15
6. Konsekvenser/ettervirkninger……17
6.1 Fravær……17
6.1.1 Fraværsdom……..17
6.1.2 Avvisning……...18
6.1.3 Utsettelse……...18
6.2 Forlik……...18
6.3 Ikke forlik……19
6.3.1 Innstilling……19
6.3.2 Forliksrådet adgang til å avsi dom……..19
7. Måter å angripe forliksrådets avgjørelser på……...20
7.1 Søksmål til tingretten……20
7.2 Anke mot sakskostnadsavgjørelser……21
7.3 Ny frist……..21
7.4 Gjenopptagelse……..21
8. Utlegg og tvangsfullbyrdelse.……22
8.1 Hva er utlegg?.....22
8.2 Hvordan begjære utlegg?.....22
8.3 Hva skjer etter at utleggsbegjæring er sendt?.....22
8.4 Utlegg i skyldners verdier……..23

8.5 Utlegg i lønn……..….23
8.6 Endret trekk i lønn…….....24
8.7 Klage på utlegg……...…24
9. Verneting…….…….....25
9.1 Alminnelig verneting……..…….....25
9.2 Valgbare verneting……..…...25
9.2.1 Saker som kan anlegges ved valgbare vernetin....25
9.3 Avtalte verneting…….….26
10. Ordliste…….27

1. HVA ER FORLIKSRÅDET?

Forliksrådet er både meklingsinstans og domstol. Behandling i forliksrådet anses som en enkel og billig måte å få løst enkle saker. [1] Det er ofte saker om mindre verdier forliksrådet behandler.

Forlik betyr å komme til enighet. Forliksrådets hovedoppgave er å mekle mellom partene, det vil si prøve å få dem til å inngå en avtale. Tanken bak er at forliksrådet skal avlaste de ordinære domstolene ved å hjelpe partene til å finne en løsning. Forliksrådet kan i noen tilfeller avsi dom, men domsmyndigheten er begrenset sammenlignet med de ordinære domstolene, se punkt 2.5 og kapittel 6.[2]

Forliksrådet består av tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Disse velges blant kommunens innbyggere for fire år av gangen, og er vanligvis ikke utdannet jurister.

Det skal være minst ett forliksråd i hver kommune.[3]

[1] Tvisteloven § 6-1

[2] Domstolloven § 1, Tvisteloven § 6-10

[3] Domstolloven § 27

2. NÅR OG MED HVILKE SAKER MAN GÅR TIL FORLIKSRÅDET

2.1 Forliksrådets kompetanse

Som hovedregel må alle saker om formuesverdier, det vil si som har en pengeverdi, behandles i forliksrådet før de kan behandles av tingretten.[4] Dette kalles obligatorisk mekling, og målet er at partene selv skal komme frem til en avtale. Man kan i noen tilfeller velge å gå til forliksrådet før tingretten selv om man ikke må, men en del sakstyper kan ikke behandles i forliksrådet, se punkt 2.5.

2.2 Hvorfor ta en sak til forliksrådet

Vanligvis tar man en sak til forliksrådet fordi man ønsker å få en tvist avgjort ved dom, slik som ved de alminnelige domstolene. Ofte ønsker klager å få dom på et pengekrav slik at dette kan tvangsfullbyrdes, se punkt 2.3 og kapittel 8.

Fordi en god del saker må behandles i forliksrådet før de kan behandles i tingretten, opplever noen klagere forliksrådet som et sted de «må innom» før tingretten kan behandle saken.

2.3 Tvangsgrunnlag

Blir det avsagt dom eller inngått rettsforlik i forliksrådet, gir dette kravshaver et tvangsgrunnlag for kravet sitt.[5] Dette er en slags bekreftelse på at kravet er riktig, slik at det kan drives inn gjennom Namsmyndighetene, se kapittel 8.

Over halvparten av sakene i forliksrådet blir avgjort ved fraværsdom, det vil si selv om innklagede ikke har skrevet tilsvar eller møtt opp, se punkt 6.1. En fraværsdom er gyldig tvangsgrunnlag. Det er derfor viktig at man skriver tilsvar og møter opp til forliksrådsbehandlingen dersom man er innkalt, spesielt hvis man er uenig i kravet. Gjør man ikke det, kan det bli for sent å si fra om uenigheten.

2.4 Avbrudd av foreldelsesfrist

Etter reglene i foreldelsesloven kan et pengekrav bli for gammelt til å drives inn.[6] Foreldelse inntrer ikke hvis fristen avbrytes. Dette kan skje på flere måter, blant annet ved at kravshaveren tar rettslige skritt mot skyldneren for å få dom, skjønn, voldgiftsavgjørelse eller tilsvarende avgjørelse.[7] Foreldelsesfristen avbrytes da ved innlevering av forliksklagen.[8]

[4] Tvisteloven § 6-2 annet ledd

[5] Tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1

[6] Foreldelsesloven § 24

[7] Foreldelsesloven § 15 første ledd

[8] Foreldelsesloven § 15 annet ledd

2.5 Saker som ikke kan behandles i forliksrådet

Mange saker har forliksrådet ikke kompetanse til å behandle.[9] Dette gjelder først og fremst

- saker som er juridisk kompliserte
- familiesaker hvor det er spørsmål om noe annet enn det økonomiske oppgjøret ved skilsmisse eller deling av reisekostnader ved samvær, for eksempel om et ekteskap er gyldig eller hvor barna skal bo
- avgjørelser tatt av en del særnemnder som for eksempel Husleietvistutvalget eller Forbrukertvistutvalget
- straffesaker
- saker mot offentlig myndighet

Lurer du på om forliksrådet kan behandle din sak, kan du kontakte forliksrådet der du bor eller en rettshjelper.

[9] Tvisteloven § 6-2 første ledd annet punktum bokstav a til f

3. SKRIVING OG SENDING AV FORLIKSKLAGE

3.1 Påkrav

De fleste saker som klages inn for forliksrådet, dreier seg som nevnt om et krav om penger. I slike tilfeller bør man forsøke å få pengene utbetalt fra skyldneren ved å sende et påkrav, det vil si et brev der man krever å få pengene utbetalt, før man går til forliksrådet. Påkravet kan sendes allerede dagen etter at pengene skulle vært betalt, og bør inneholde en betalingsfrist, vanligvis 14 dager, og et varsel om at man vil gå til forliksrådet med saken dersom pengene ikke betales. Det lønner seg å sende påkravet rekommandert i posten, slik at man kan dokumentere senere at det er sendt. Under følger et eksempel på et påkrav man kan skrive dersom man ikke får lønn og/eller feriepenger.

Marte Kirkerud
Lillevikveien 7
1234 Lillevik

15. januar 2012

Lillevik Renhold AS v/ Daglig leder Lars Holm
Strandveien 22
1234 Lillevik

Vedrørende krav på lønn og feriepenger

Herved kreves lønn for utført arbeid i tidsrommet 1. april til 1. september 2011 på kroner 35 000,- utbetalt til undertegnede omgående på kontonummer 0123 45 67890 og senest innen to uker etter mottakelsen av dette brevet.

Dersom beløpet uteblir, vil rettslige skritt bli vurdert uten ytterligere advarsler, og renter og omkostninger vil påløpe.

Dette brevet er å anse som et påkrav.

Med vennlig hilsen

Marte Kirkerud

3.2 Muntlig eller skriftlig klage?

Man kan klage noen inn for forliksrådet muntlig eller skriftlig. Dersom man ønsker å klage muntlig, må man møte opp personlig hos forliksrådet.[10] Der vil klagen bli skrevet ned av forliksrådets sekretariat, og må underskrives av klager. Dersom klagen blir skrevet av et medlem av forliksrådet, vil vedkommende ikke kunne delta i

[10] Tvisteloven § 6-3 første ledd, jfr § 12-1 annet ledd

den videre behandlingen av saken.[11] Vi anbefaler å klage skriftlig fordi det da er lettere å forsikre seg om at man har fått med alt i klagen.

3.3 Skrive klagen selv eller bruke ferdig skjema?

Ved skriftlig klage finnes det to alternativer: å skrive sin egen klage, eller å bruke ferdig skjema. Skjemaet kan fås tilsendt ved henvendelse til forliksrådet, eller lastes ned fra namsfogdens hjemmeside.[12]
I saker hvor saksforholdet er enkelt, er det ofte greit å bruke skjema, for eksempel når det dreier seg om et krav om tilbakebetaling av lån. Hvis det dreier seg om en mer komplisert sak, f.eks. et krav om erstatning, eller annet som krever grundigere forklaring, kan det være bedre å skrive sin egen klage fordi det er liten plass på skjemaet.

3.4 Hva som skal med i en forliksklage

På neste side viser vi et eksempel på en forliksklage ved et lønnskrav. Deretter har vi listet opp det man må og bør ha med i en forliksklage. Dersom man bruker standardskjema, vil de fleste av disse punktene allerede være med.

[11] Tvisteloven § 12-1 fjerde ledd

[12] https://www.politi.no/oslo/tjenester/forliksrad/forliksklage/

Lillevik Forliksråd
Lillevikhaugen 7
1234 Lillevik

10. januar 2012

FORLIKSKLAGE

Klager: Marte Kirkerud
Lillevikveien 7
1234 Lillevik
Fødselsnummer: 012345 67890

Innklaget: Lillevik Renhold AS v/ Daglig leder Lars Holm
Strandveien 22
1234 Lillevik
Organisasjonsnummer: 123 456 789

Saken gjelder
Krav om utbetaling av utestående lønn og feriepenger.

Sakens bakgrunn
Undertegnede var ansatt som renholder i Lillevik Renhold AS fra 1. april 2011 til 1. september 2011, se vedlagt kopi av arbeidskontrakt (vedlegg 1). Jeg har ikke mottatt lønn for arbeidet som avtalt. Den avtalte timelønnen var kroner 100,-, og jeg arbeidet i 350 timer, se vedlagt kopi av timelister (vedlegg 2). Mitt totale lønnskrav er kroner 35.000,-.

Jeg krever i tillegg renter etter forsinkelsesrenteloven fra forfallsdato og til betaling skjer. Forfallsdato settes til 10. september 2010 da lønnsutbetalingen skulle ha blitt foretatt.

Påstand

1.	Hovedkrav	kr	35.000,-
2.	Saksomkostninger	kr	860,-
Totalt		**kr**	**35.860,-**

3. I tillegg kreves forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 2, løpende fra forfallsdato og frem til betaling skjer.
4. Dersom klager uteblir eller tilsvar ikke blir gitt, kreves fraværsdom.

Med vennlig hilsen

Marte Kirkerud

Overskrift
Klagen bør ha "Forliksklage" som overskrift, slik at det ikke er tvil om hva brevet gjelder. Det må også fremgå hvilket forliksråd man ønsker å fremlegge sak for, for eksempel ”Forliksrådet i Oslo”.[13]

Parter
Navn og adresse for klager og innklagede må være med.[14] Det er ikke nok å oppgi en postboks, det kreves at innklagdes bostedsadresse oppgis.
Hvis en av partene er umyndig eller et selskap, fører man opp både parten og partens lovlige stedfortreder (se ordlisten).[15]

Fullmektig
Hvis klager har fullmektig i saken, føres denne opp. En fullmektig er en som har fått tillatelse til å handle på vegne av noen andre, se kapittel 5.

Krav som gjøres gjeldende
Klagen må inneholde hvilket krav som gjøres gjeldende.[16] Kravet er den gjenstand det strides om. Det kan for eksempel være et pengebeløp eller en rett man krever av motparten. Pengebeløpet eller den aktuelle retten må da oppgis.

Hva saken gjelder
Man må gi en konsentrert beskrivelse av hva som er skjedd og en begrunnelse for kravet.[17] Beskrivelsen av kravet må gi en god forklaring på hva akkurat dette kravet dreier seg om, og hvordan det er oppstått. Det er for eksempel ikke nok å vise til at saken gjelder inndriving av gjeld eller en faktura uten å spesifisere noe mer. Dette må gjøres for at motparten skal få nok informasjon til å kunne ivareta sine interesser, og at forliksrådet skal kunne forberede saken godt nok til meklingsmøte. En grundig beskrivelse av kravet og grunnlaget for dette er også nødvendig dersom man ønsker fraværsdom.

Renter
Renter vil som oftest dreie seg om forsinkelsesrenter, også kalt morarenter. Retten til å kreve renter kan være avtalt, eller følge av lov om renter ved forsinket betaling (ofte kalt forsinkelsesrenteloven).[18]

[13] Tvisteloven § 6-3 annet ledd bokstav a
[14] Tvisteloven § 6-3 første ledd bokstav b
[15] Tvisteloven §§ 2-3 til 2-5
[16] Tvisteloven § 6-3 annet ledd bokstav c
[17] Tvisteloven § 6-3 annet ledd bokstav d
[18] Forsinkelsesrenteloven § 2

Fra 1. juli 2012 er forsinkelsesrenten 8,5 %. Forsinkelsesrente kan beregnes ved bruk av rentekalkulatoren på jussys.no. Løp det en høyere rente før forfall fordi dette var avtalt, kan kravshaver kreve denne i stedet.

Dato for renteberegning

Har man avtalt når betalingen skal skje, kan man kreve renter fra den datoen. Har man ikke avtalt dette, kan man kreve renter fra en måned etter at påkrav ble sendt skyldneren.[19]

Krav om fraværsdom

Hvis klager vil at forliksrådet skal avsi fraværsdom hvis innklagede ikke gir tilsvar i tide, må han be om det i forliksklagen. Det ferdig trykte skjemaet inneholder krav om fraværsdom.

Påstand

Her lister man opp alle kravene man fremmer i forliksklagen. Det er vanligvis ikke mulig å få dom på et krav man ikke har med i forliksklagen, eller å få dom på et høyere beløp enn det man har oppgitt. Det er derfor viktig at alle kravene er med.

Det er vanlig å dele påstanden opp i følgende punkter, som også er med i standardskjemaet:

Hovedkravet
Kort og klart hva man krever, f.eks. utlevering av en gjenstand klager eier, eller utbetaling av et beløp klager har til gode.

Renter påløpt etter forfall
Ved forsinket betaling kan man kreve renter etter reglene i forsinkelsesrenteloven.

Saksomkostninger
Den parten som taper i forliksrådet, kan dømmes til å betale den andres saksomkostninger. Derfor tar man en risiko når man klager noen inn for forliksrådet: man kan ikke bare tape saken, men også måtte dekke den andes utgifter. Dette kalles prosessrisiko. Hvis man inngår forlik, dekker partene vanligvis sine egne omkostninger, eller løser spørsmålet gjennom en avtale.

Tvisteloven begrenser hvilke utgifter som regnes som saksomkostninger.[20] De viktigste er utgifter til bistand til skriving av klagen, reiseutgifter og rettsgebyret som må betales for å få saken opp. Saksomkostningene bør spesifiseres i forliksklagen,

[19] Forsinkelsesrenteloven § 2
[20] Tvisteloven § 16-3

fordi forliksrådet ofte ikke tilkjenner saksomkostninger hvis de ikke er tallfestet på forhånd.

Bilag
Når man sender en forliksklage, bør enkelte dokumenter vedlegges.[21] Hvis saken dreier seg om et pengekrav, bør man som sagt først sende et påkrav til skyldneren, se punkt 3.1. En kopi av dette påkravet bør sendes med forliksklagen. Andre typer bilag kan være kopi av dokumenter som viser at man har et krav mot innklagede, f.eks. et gjeldsbrev. Dreier saken seg om erstatning for personskade, kan man legge ved kopi av legeattest osv. Slike vedlegg skal overbevise forliksrådet om at man virkelig har et krav overfor motparten. I forliksklagen skal man skrive hvilke bilag som følger den.

Fullmakt
Hvis klager allerede på klagetidspunktet vet at han kommer til å la en fullmektig stille for seg på meklingsmøte, kan dette føres opp i forliksklagen, se mer om dette i kapittel 5.

Underskrift
Forliksklagen skal være datert, og underskrevet av klager eller dennes prosessfullmektig.[22]

3.5 Sending av forliksklage
Klagen skal sendes i tre eksemplarer. Alle eksemplarene skal være identiske i innholdet, og alle skal være underskrevet.

Når man sender en forliksklage, må man samtidig betale et rettsgebyr, som fra og med 1. januar 2012 er kroner 860,-. Gebyret betales vanligvis inn etterskuddsvis. Den som taper saken blir som regel dømt til å betale sakens omkostninger.

[21] Tvisteloven § 6-3 tredje ledd
[22] Tvisteloven §12-2 annet ledd

4. NÅR KLAGEN ER SENDT – TILSVAR OG INNKALLING

4.1 Vurdering av forliksklagen

Forliksrådet vurderer først om saken er av en slik type som skal behandles i forliksrådet, og om klagen oppfyller de krav loven stiller. Hvis forliksklagen ikke har det innholdet den skal ha, skal klager underrettes om dette, og få en sjanse til å rette opp feilen. Hvis klager ikke retter feilen, blir saken avvist. [23]

4.2 Tilsvar

Den innklagede får normalt to uker på å inngi tilsvar, det vil si svare på klagen.[24] Man er nødt til å gi tilsvar for å bli kalt inn til forliksmøte. Du kan svare skriftlig eller muntlig, men hvis du vil svare muntlig, må du møte opp personlig, det holder altså ikke å ringe. I tilsvaret skal man si om man godtar klagers krav. Man har to tilsvarsalternativer:

1. Å godta kravet. Da avsier forliksrådet dom i klagers favør. Klager får da et tvangsgrunnlag som gir rett til å kreve utlegg hos skyldner, se kapittel 8.
2. Å bestride kravet. Partene skal da innkalles til forliksmøte etter reglene beskrevet nedenfor. Det er svært viktig at innklagede skriver utfyllende om hvorfor han ikke godtar kravet, og sender den dokumentasjon han har, for eksempel kvitteringer på at han allerede har betalt.

Hvis innklagede ikke gir tilsvar innen fristen, kan det avsies fraværsdom i visse tilfeller. Det er et vilkår at klager har bedt om fraværsdom.[25] De andre vilkårene står det om i punkt 6.1.1.

4.3 Innkalling til forliksmøte[26]

Hvis innklagede ikke godtar kravet, innkalles begge parter til et møte i forliksrådet. Hvor lang tid det tar før møtet holdes, vil variere etter hvor mye det aktuelle forliksrådet har å gjøre, men møtet bør holdes innen tre måneder etter at klagen er sendt inn. Partene skal ha minst to ukers varsel før møtet holdes. Fristen kan unntaksvis være kortere.

[23] Tvisteloven § 16-5 første og siste ledd
[24] Tvisteloven § 6-4 første ledd
[25] Tvisteloven § 16-10 annet ledd
[26] Tvisteloven §§ 6-5 første ledd og 13-2

5. HVA SKJER I FORLIKSRÅDET?

5.1 Forliksmøtet

Partene eller deres fullmektiger møter i forliksrådet til det tidspunkt forliksrådet har fastsatt. Det er ofte berammet flere saker på det samme tidspunktet. Vanligvis blir to til tre saker behandlet i timen. Hvilken sak som først kommer opp er ofte helt vilkårlig, så det er lurt å beregne litt god tid. Hvis personer eller firmaer har flere saker samtidig, er det vanlig at disse blir behandlet samlet.

Det første som skjer under møtet, er at begge parter forklarer seg muntlig for rådet, som består av tre dommere og en sekretær, og deretter gis mulighet til å imøtegå motpartens syn. Det er som sagt vanlig at dommerne stiller spørsmål direkte til partene for å finne ut hva som er skjedd. Dokumenter gjennomgås under partenes forklaring. Andre beviser kan legges frem dersom det vil ha stor betydning for saken, og ikke fører til forsinkelser. Forliksrådet kan ikke oppnevne eller pålegge noen å møte som vitne. Dersom en part ønsker å føre et vitne, må motparten og forliksrådet varsles senest en uke før møtet.[27]

Rådets hovedoppgave er å hjelpe partene til å finne en løsning begge parter kan akseptere. De opptrer derfor mer aktivt enn andre dommere, og kan for eksempel foreslå ulike løsninger. Hvis partene ikke blir enige, er det ikke alltid forliksrådet kan avsi dom i saken, se punkt 6.3.2.

Forliksrådets møter er i utgangspunktet offentlige,[28] det vil si at alle har adgang til møtene. I noen tilfeller kan forliksrådet beslutte at saken skal behandles for lukkede dører.[29] Selv om saken holdes for lukkede dører, har ikke de tilstedeværende taushetsplikt om det som kommer frem under rettsmøtet.

Hovedregelen er at begge partene har personlig møteplikt. Det betyr at man må møte opp selv. Har man ikke personlig møteplikt, kan man sende en prosessfullmektig, se punkt 5.2. Møteplikten gjelder ikke i forliksråd som ikke ligger i kommunen der parten har alminnelig verneting, se kapittel 9, eller nabokommunen, eller hvis parten har gyldig fravær.[30] Hvis en part ikke møter, kan dette føre til at parten taper saken.

5.2 Unntak fra den personlige møteplikten

Dersom noen av partene er mindreårige eller umyndiggjort, kan vergen møte på deres vegne.[31] Stiftelser, selskaper, sparebanker, foreninger og boer (for eksempel

[27] Tvisteloven § 6-8

[28] Tvisteloven § 6-9 første ledd, jfr Domstolloven § 124

[29] Domstolloven § 125

[30] Tvisteloven § 6-6 første ledd

[31] Tvisteloven § 2-3, jfr § 2-4

døds- og konkursbo) kan møte ved et medlem av styret.[32] Verger eller styremedlemmer vil da være såkalt lovlige stedfortredere.

Hvis en av partene har alminnelig verneting utenfor den kommunen eller nabokommunen der meklingsmøtet holdes, eller har gyldig fravær, kan parten sende en fullmektig.[33] Gyldig fravær vil typisk være alvorlig sykdom eller andre hindringer utenfor partenes kontroll som gjør det absolutt umulig å møte. Ved sykdom må man redegjøre for at den er av en slik art at det vil forhindre en fra å møte, eller at sykdommen vil bli forverret da.[34] Forliksrådet krever da en legeerklæring på at det vil være byrdefullt å møte.

Den som møter som fullmektig må ha en skriftlig fullmakt fra den de møter for, eventuelt fra dennes verge, firmaets styre e.l. Fullmakten er ikke gyldig hvis den er skrevet før forliksklagen ble inngitt til forliksrådet. Det må stå tydelig i fullmakten at den som er oppnevnt som fullmektig kan møte til forliksmekling på partens vegne, og den må være underskrevet av den som er innkalt til forliksrådet (og eventuelt dennes verge e.l.).

Har du ingen som kan møte for deg, kan du få en såkalt møtefullmektig. Kommunen skal oppnevne et utvalg av faste møtefullmektiger ved hvert forliksråd. Disse blir valgt for fire år av gangen.[35] Listen skal være hos sekretariatet, som formidler denne videre.

Trenger du møtefullmektig må du dekke utgiftene til dette. Møtegodtgjørelsen tilsvarer et halvt rettsgebyr,[36] 1. januar 2012 ble det kroner 430,-. Også møtefullmektiger må ha skriftlig fullmakt om at de kan møte i forliksrådet.

5.3 Bistand under møtet

Det er tillatt å la seg bistå av en medhjelper i meklingsmøtet.[37] Selv om du har med deg en medhjelper, må du være forberedt på at forliksrådet kan stille spørsmål direkte til deg, selv om du kanskje synes medhjelperen din er flinkere til å snakke.

I meklingsmøtet er det forliksrådet som bestemmer hvor mye medhjelperen får snakke, stille spørsmål til parter og eventuelle vitner, og generelt delta i prosessen. Det avgjørende vil være hvordan medhjelperen kan bidra til at saken blir opplyst for forliksrådet, og hvor skikket medhjelperen er til å opptre under møtet. Forliksrådet vil

[32] Tvisteloven § 2-5, jfr Domstolloven § 191

[33] Tvisteloven§ 6-6 annet ledd

[34] Tvisteloven § 13-4

[35] Tvisteloven § 6-7 sjette ledd

[36] Tvisteloven § 6-13 første ledd bokstav c og tvistelovsforskriften § 3 siste ledd

[37] Tvisteloven § 6-7 fjerde ledd, jfr § 3-7

også se hen til hvordan parten selv oppfatter situasjonen og i hvilken grad parten har behov for støtte under møtet.

Ved bruk av prosessfullmektig, medhjelper eller stedfortreder under møtet, må motparten og forliksrådet motta skriftlig varsel senest en uke før.[38] Fordi fristen regnes fra motpart og forliksråd mottok varselet, bør du beregne god tid. Det enkleste er å opplyse om dette i forliksklagen eller i tilsvaret.

[38] Tvisteloven § 6-7 femte ledd

6. KONSEKVENSER / ETTERVIRKNINGER

Når partene har vært innkalt til mekling i forliksrådet, kan det få forskjellige resultater, for eksempel fravær, partene kan bli enige (forlik) og partene kan forbli uenige (ikke forlik). Vi skal nå forklare hva de forskjellige alternativene innebærer.

6.1 Fravær[39]

Dette er de viktigste tilfeller som fører til fravær fra forliksmekling:

- innklagde inngir ikke tilsvar[40], se kapittel 4
- en part eller dennes stedfortreder møter ikke opp til forliksmekling på innkallelsestidspunktet
- en part som skulle ha møtt personlig sender en fullmektig i stedet, se kapittel 5

En parts oppførsel i forliksrådet kan også føre til fravær, for eksempel at parten nekter å forhandle om det som er tema for møtet, går fra møtet uten grunn, eller blir fratatt ordet eller utvist fra forliksrådet på grunn av sin oppførsel der

Den vanligste årsaken til fravær er at en part ikke møter eller at innklagde ikke inngir tilsvar. Vi må derfor igjen understreke hvor viktig det er som innklaget å inngi tilsvar og møte opp, ellers kjenner ikke forliksrådet din side av saken, og klager kan få en lettkjøpt seier i form av en fraværsdom, se nedenfor. Hvis innklagede møter opp og det ikke blir inngått forlik, må klager ofte gå til tingretten for å få sitt krav igjennom. Dette er kostbart og tidkrevende for klager å gjennomføre, og kan føre til at han lar saken ligge.

Den viktigste følgen av fravær, er at forliksrådet kan avsi fraværsdom. Uteblir en av partene, kan det også få andre følger som avvisning, utsettelse, erstatning og henvisning til retten. Disse blir behandlet under.

6.1.1 Fraværsdom[41]

Fraværsdom betyr at klager får dom innenfor rammen av sin fremstilling av saken i forliksklagen. Dette gir, som tidligere nevnt, klager en lettkjøpt seier. For å få fraværsdom må følgende vilkår være oppfylt:

- det må foreligge fravær, se punkt 6.1
- det må dreie seg om en sak som forliksrådet kan behandle
- klager må i forliksklagen ha bedt om fraværsdom
- det må være gitt varsel til innklagede om at det vil bli avsagt fraværsdom ved manglende oppmøte

[39] Tvisteloven § 16-8

[40] Tvisteloven § 6-4 tredje ledd

[41] Tvisteloven § 16-10

Fraværsdom kan kun avsies dersom klager gis medhold fullt ut eller i det vesentlige. Dommen må bygge på den beskrivelsen som klageren har gitt i selve forliksklagen. Klager kan altså ikke i rettsmøtet endre eller tilføye noe til beskrivelsen av grunnlaget for kravet.

Dersom forliksrådet kommer til at klager ut fra sin beskrivelse av grunnlaget for kravet ikke kan få medhold, for eksempel fordi klagers fremstilling fremstår som åpenbart uriktig, kan fraværsdom ikke avsies.

6.1.2 Avvisning

Hvis klager uteblir fra mekling, og det ikke er opplyst eller sannsynliggjort at det foreligger gyldig fravær, skal saken avvises.[42] Det samme gjelder hvis klager stiller med en ulovlig fullmektig, se kapittel 5.

6.1.3 Utsettelse

Er vilkår for avvisning eller fraværsdom ikke til stede, utsettes saken til nytt møte hvis den møtende part ikke ber om at den innstilles. Møtet kan også utsettes dersom det er usikkert om den uteblitte har gyldig fravær.[43] Ta eventuelt kontakt med en advokat eller rettshjelper for veiledning.

6.2 Forlik

Hvis partene blir enige, inngås det et forlik. Forliket er en avtale mellom partene. Avtalen kan enten inngås som et rettsforlik eller som utenrettslig forlik.

Et rettsforlik innebærer en endelig avgjørelse mellom partene. Partene kan da ikke senere reise ny sak om det samme kravet.[44] I tillegg er rettsforlik et alminnelig tvangsgrunnlag (se ordlisten).[45] Rettsforlik må utformes etter bestemte regler.

Dersom partene inngår et utenrettslig forlik, har det ikke samme virkninger som et rettsforlik. Et utenrettslig forlik er ikke endelig, da kan sak reises på nytt om det samme kravet. Et slikt forlik kan heller ikke brukes som tvangsgrunnlag. Ønsker partene at forliket skal være tvangsgrunnlag, kan partene undertegne på et eksigibelt gjeldsbrev (se ordlisten).[46] Det er ingen krav til hvordan et utenrettslig forlik skal utformes, og partene kan utforme forliket slik de selv ønsker.

[42] Tvisteloven §§ 6-6 tredje ledd og 16-9

[43] Tvisteloven §§ 6-6 tredje ledd siste setning og 16-2

[44] Tvisteloven § 19-15

[45] Tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1 annet ledd bokstav e

[46] Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav a

Hvis en sak avgjøres med et forlik, skal hver av partene bære sine omkostninger. Dette gjelder ikke hvis forliket bestemmer noe annet, eller partene er enige om å overlate avgjørelsen til forliksrådet.[47]

6.3 Ikke forlik

Dersom partene ikke blir enige slik at forlik ikke kommer i stand, er det to mulige utfall av behandlingen i forliksrådet:

1. Saken innstilles
2. Forliksrådet avsier dom i saken

6.3.1 Innstilling[48]

Forliksrådet kan innstille saken etter at tilsvar er mottatt dersom det er lite sannsynlig at partene vil komme frem til en minnelig løsning eller at dom vil avsies, eller fordi meklingen ikke fører noe sted. Innstilling innebærer at forliksrådet ikke kan behandle saken et år frem i tid uten begge parters samtykke. Den part som fortsatt ønsker en avgjørelse, må da reise sak for tingretten.

6.3.2 Forliksrådets adgang til å avsi dom

I noen tilfeller kan forliksrådet avsi dom. En dom er endelig, det vil si at den løsning forliksrådet bestemmer, er bindende for partene i fremtiden. For å slippe å være bundet av dommen, må man da angripe avgjørelsen, se kapittel 7.

Forliksrådet kan for det første avsi dom i saken når begge parter samtykker.[49] Samtykke kan gis skriftlig, gjennom forliksklagen eller tilsvaret, eller det kan gis muntlig i forliksmøtet.

Hvis tvistegjenstanden har en verdi under kroner 125 000,- holder det at en av partene ber om at forliksrådet skal avsi dom.[50]

I saker om pengekrav kan forliksrådet avsi dom i klagerens favør hvis han ber om det, dersom skyldnerens eneste innsigelse er at han eller hun ikke er i stand til å betale kravet, eller dersom det er åpenbart at motpartens innsigelser ikke vil føre frem.[51] Det er likevel en høy terskel for å pådømme i slike saker. Er forliksrådet i noen tvil, eller er medlemmene uenige, avstår de som regel fra å avsi dom.

[47] Tvisteloven § 19-11 fjerde ledd
[48] Tvisteloven § 6-11 første ledd
[49] Tvisteloven § 6-10 første ledd
[50] Tvisteloven § 6-10 annet ledd
[51] Tvisteloven § 6-10 tredje ledd bokstav b

7. MÅTER Å ANGRIPE FORLIKSRÅDETS AVGJØRELSER

Dette kapittelet omhandler måter man kan angripe en rettskraftig dom avsagt av forliksrådet. Det er også unntaksvis muligheter for å angripe et rettsforlik. Vær oppmerksom på at ulike frister må overholdes. Den av partene som har overskredet en frist kan i enkelte tilfeller få fastsatt ny frist eller nytt møte.

En del av disse reglene er såpass kompliserte at vi ikke kan behandle dem detaljert. Det vil derfor bare bli gitt en kortfattet oversikt over hvilke måter en forliksrådsavgjørelse kan angripes på, for at du skal få forståelse for hvordan systemet fungerer. Skulle det bli aktuelt å angripe en avgjørelse, vil vårt råd være å søke juridisk bistand. Dette bør skje så fort som mulig på grunn av fristene.

7.1 Søksmål til tingretten[52]

Dom, fraværsdom og rettsforlik kan angripes ved søksmål til tingretten.
Hvis forliksrådet har avsagt dom, er fristen for å anlegge søksmål i tingretten en måned etter at dommen er forkynt. I spesielle tilfeller kan man få en ny frist dersom man har oversittet fristen. Sak reises ved at stevning inngis til retten. I stevningen må forliksrådets avgjørelse legges ved, og i tillegg må det angis hvilke endringer som kreves og hva man mener er feil ved dommen. Har man inngått forlik, er det ingen frist for å reise sak for tingretten. Under står det litt om hva tingretten behandler ut fra hva slags avgjørelse du angriper:

1. Dom

Et søksmål til tingretten innebærer en ny, fullstendig behandling av saken. Tingretten skal foreta sin egen vurdering av tvisten før de avsier dom, og er ikke bundet av forliksrådets avgjørelse på noen måte.

2. Fraværsdom

En fraværsdom kan bringes inn for tingretten ved stevning på samme måte som en vanlig dom.

3. Avvisning

Når forliksrådet avviser saken fordi klageren har fravær, blir det ikke avsagt dom. Klager må da bringe saken inn for forliksrådet på nytt hvis han ønsker en avgjørelse.

4. Rettsforlik

Fordi rettsforlik er en avtale mellom partene, behandler retten da saken etter reglene om ugyldighet og endring av avtaler.[53] Ugyldighetsgrunner kan for eksempel være at motparten har opptrådt uredelig da forliket ble inngått, eller dersom omstendigheter

[52] Tvisteloven §§ 6-14 og 9-2

[53] Tvisteloven § 19-12 annet ledd

etter at forliket ble inngått gjør det urimelig å holde fast ved det.[54] Disse reglene er ganske kompliserte, så vi anbefaler at du tar kontakt med en rettshjelper om dette.

7.2 Anke mot sakskostnadsavgjørelser

Dersom du er uenig i forliksrådets avgjørelse om sakskostnader, rettsgebyr eller salærfastsettelse, kan du anke til tingretten.[55] Ankefristen er 1 måned etter at dommen ble forkynt.[56]

7.3 Ny frist

Forliksrådet kan forlenge en frist før den er løpt ut hvis en av partene ber om det. Hvis fristen er løpt ut, kan det settes en ny frist hvis den parten som ikke innga tilsvar hadde gyldig fravær. Hvis fraværet ikke er gyldig, får parten ingen ny frist.

7.4 Gjenopptagelse

Dommer og fraværsdommer gjenopptas, det vil si behandles på nytt, hvis det foreligger feil ved rettergangen (sakens behandling for retten) eller hvis det er feil ved selve avgjørelsen. [57]

Feil ved rettergangen kan for eksempel være at det forelå alvorlige saksbehandlingsfeil eller at en part hadde gyldig fravær under forliksrådsbehandlingen, for eksempel fordi pålegg om tilsvar eller innkalling til rettsmøte ikke er forkynt for ham. Feil ved avgjørelsen er typisk at forliksrådet ikke hadde kunnskap om viktige faktiske forhold. Saken kan da gjenopptas for eksempel hvis det i etterkant er fremskaffet nye bevis i saken. Man kan ikke begjære en sak gjenopptatt bare fordi man er misfornøyd med avgjørelsen.

Begjæring om gjenopptagelse må fremsettes for tingretten.[58] Fristen for å fremsette begjæring om gjenåpning er 6 måneder etter at partene har fått vite om de feil eller mangler som er grunnlaget for gjenopptagelse, eller partene burde ha blitt kjent med disse forholdene.

Hvis fristen på 6 måneder er løpt ut, kan man søke tingretten om oppfriskning av fristen, for eksempel hvis forkynnelsen er sendt til en adresse parten ikke bodde på. Har man i etterkant mottatt brev om utleggsforretning basert på dommen, anses den som forkynt. 10 år etter at dom er avsagt kan fristen aldri oppfriskes.[59]

---

[54] Avtaleloven §§ 33 og 36

[55] Tvisteloven § 6-14 annet ledd

[56] Tvisteloven § 29-5

[57] Tvisteloven § 31-3 og 31-4

[58] Tvisteloven § 6-14 femte ledd og 31-1 annet ledd

[59] Tvisteloven § 31-6 annet ledd

8. UTLEGG OG TVANGSFULLBYRDELSE

Fordi de fleste sakene for forliksrådet dreier seg om krav om penger, tar vi med litt om hva som skjer etter at et forlik er inngått eller en dom i forliksrådet forplikter en part til å betale.

Hvis skyldneren ikke betaler når han skal, kan kravshaveren benytte reglene om tvangsfullbyrdelse for å få pengene sine, eller sende kravet til inkasso. I dette kapittelet går vi gjennom reglene om utlegg og tvangsfullbyrdelse.

8.1 Hva er utlegg?

Utlegg er en del av tvangsinndrivelsesprosessen og kan tas i løpende utbetalinger (utleggstrekk) eller verdier skyldneren har. Utleggstrekk innebærer at det fastsettes et månedlig trekk i skyldnerens lønn eller trygd. Utlegg i verdier innebærer at namsmannen tar pant i noe skyldneren eier slik at det kan tvangsselges. Det finnes imidlertid begrensninger for hva namsmannen kan ta utlegg i.

Vil kravshaveren at namsmannen skal ta utlegg, må han sende en utleggsbegjæring og vise til et tvangsgrunnlag (se ordlisten). Det er også et vilkår at skyldner ikke har betalt kravet i tide. Betalingstidspunktet kan være fastsatt i avtale, forlik eller dom.

8.2 Hvordan begjære utlegg?

Når man skal begjære utlegg, lønner det seg å bruke et standardskjema. Dette kan fås ved å ringe namsmannen der du bor, eller på hjemmesiden til namsmannen i Oslo.[60] I større byer er det egne namsmannskontorer, mens det på mindre steder er lensmannen som er namsmann.
I standardskjemaet står alle de opplysningene man skal ha med. Begjæringen skal sendes i fire eksemplarer, og kopi av tvangsgrunnlaget må legges ved.

Ved begjæring om utlegg må kreditor betale kr. 1.591,-. Dette gebyret skal skyldneren betale tilbake til kravshaveren dersom det blir krevd i utleggsbegjæringen.

8.3 Hva skjer etter at utleggsbegjæring er sendt?

Før namsmannen tar utlegg, vil skyldneren få varsel med oppfordring om å betale, slik at han får en mulighet til å unngå utlegg.[61] Betalingsfristen er på tre uker etter at varsel er sendt ut, men kan utsettes dersom namsmannen har mye å gjøre. Skyldneren kan i prinsippet betale frem til utleggsforretning er avholdt.

[60] https://www.politi.no/namsfogden_i_oslo/tvangsfullbyrdelse/utlegg/

[61] Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-10

8.4 Utlegg i skyldners verdier

Det kan bare tas pant i det skyldneren eier.[62] Det holder ikke at han står oppført som eier i et register, han må være faktisk eier. Ektefellens eller samboers eiendeler kan det ikke tas utlegg i. Hvis begge er ansvarlige for gjelden og utleggsbegjæringen omfatter begge to, kan utlegg tas i begges eiendeler. Det kan imidlertid tas pant i andres eiendeler som er hos skyldneren, hvis det ikke umiddelbart kan bevises at det er andre enn skyldneren som eier tingen.[63]

Skyldneren kan si hva han helst vil at namsmannen skal ta utlegg i, men det er namsmannen som bestemmer. Det sentrale hensynet er hvor lett verdien kan selges. Kravshaveren kan nekte å ta imot pant i fast eiendom hvis det finnes passende løsøre (se ordliste).

Vanligvis tar namsmannen pant i verdigjenstander som er lette å selge, for eksempel biler, motorsykler, smykker, verdipapirer o.l. Når det er snakk om større beløp, tas pant i fast eiendom eller andel i borettslag. Det kan ikke tas pant i vanlig innbo familien trenger i det daglige liv, som møbler, kjøleskap, klær o.l.[64] Skyldneren skal få beholde det som trengs for å opprettholde en standard som i et vanlig hjem. Det kan heller ikke tas utlegg i ting skyldneren trenger i sitt yrke eller til sine studier.[65]

Hvis utlegg er tatt i løsøre, får skyldneren i utgangspunktet beholde gjenstandene. Skyldner kan imidlertid ikke selge eller gi dem bort, og er forpliktet til å ta vare på tingene slik at de ikke kommer til skade. Kravshaveren kan kreve at gjenstandene blir tatt fra skyldneren hvis det er fare for at skyldneren vil skade, pantsette eller selge tingen.

8.5 Utlegg i lønn[66]

Det er vanlig at namsmannen trekker en fast sum av skyldners løpende utbetalinger hver måned. Skyldneren har imidlertid krav på midler som han og hans husstand trenger til underhold. Det benyttes faste satser for å avgjøre hvor mye som er nødvendig til livsopphold.

Namsmannen skal ikke legge ned trekk i lønn hvis skyldneren gjør hva han kan for å betale gjelden og ikke illojalt prioriterer en av gjeldspostene hvis han har gjeld til flere.[67]

---

[62] Dekningsloven § 2-2

[63] Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-13

[64] Dekningsloven § 2-3 bokstav a

[65] Dekningsloven § 2-3 bokstav b

[66] Dekningsloven § 2-7

[67] Dekningsloven § 2-7 fjerde ledd

Et lønnstrekk skal ikke løpe i mer enn to år. Er kravet da ikke ferdig betalt, kan det fornyes hvis kravshaveren begjærer utlegg på nytt.

8.6 Endret trekk i lønn

Skyldneren kan få endret størrelsen på lønnstrekket, eller få det fjernet helt, hvis den økonomiske situasjon endrer seg vesentlig. [68] Endret økonomisk situasjon kan komme av økte utgifter, f.eks. økt husleie, eller at inntekten har blitt mindre. I en slik situasjon bør skyldneren skriftlig be namsmannen om å endre lønnstrekket.

8.7 Klage på utlegg

Tar namsmannen utlegg i lønn, kan det påklages så lenge trekket løper. Hvis namsmannen trekker mer enn det skyldneren trenger til livsopphold, skal trekket endres. Klagen må skje skriftlig.

Utleggspant kan påklages helt til pantet tvangsselges.[69] Det er også mulig å klage på hvilken gjenstand det er tatt utlegg i. Juss-Buss kan hjelpe til med å klage på utlegg.

[68] Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-23

[69] Tvangsfullbyrdelsesloven § 7-26

9. VERNETING

Reglene om verneting avgjør hvilket forliksråd en sak skal anlegges for, og dermed også for hvilket forliksråd du har møteplikt. I norsk rett er det tre forskjellige grupper av verneting. Verneting bestemmes i utgangspunktet ut fra hvor saksøkte bor eller har sitt forretningssted, men det finnes unntak.[70]

9.1 Alminnelig verneting[71]

En person med fast bopel har sitt alminnelige verneting i den rettskrets hvor han bor. De aller fleste saker skal anlegges der saksøkte har alminnelig verneting. Hvis du vil til forliksrådet fordi noen skylder deg penger, er det altså hvor skyldneren bor som avgjør hvilket forliksråd saken skal gå for. Det er mest praktisk for innklagde at saken anlegges der han bor, og gir ham eller henne en reell mulighet til å overholde møteplikten.

Hvor man har fast bopel avgjøres ikke ut fra hvilken adresse man er folkeregistrert på, men ut fra hvor man reelt sett bor. En person kan også ha alminnelig verneting et sted selv om han ikke oppholder seg der. En som arbeider mye utenlands, vil ha sitt alminnelige verneting der hvor han har hus eller leilighet. Man kan også ha bopel flere steder, og da vil man ha alminnelig verneting i flere rettskretser.

Skal du reise sak i forliksrådet mot en virksomhet, er dens verneting på det sted virksomhetens hovedkontor er registrert i foretaksregisteret. Her finnes det unntak fordi verneting i en del tilfeller, for eksempel saker mot arbeidsgiver, kan velges, se punkt 9.2.

9.2 Valgbare verneting

Klager kan i noen tilfeller velge et annet verneting enn der innklagede bor. Det vil for eksempel ofte være praktisk å føre en sak om fast eiendom der eiendommen ligger. Et annet eksempel er at man i forbrukersaker lar forbrukeren velge verneting, fordi det som regel er forbrukeren som står svakest i en tvist.

9.2.1 Saker som kan anlegges ved valgbare verneting[72]

1. ***Saker om fast eiendom***: Klager kan anlegge sak som gjelder fast eiendom der eiendommen ligger. Dette gjelder for eksempel spørsmål om hvem som har eiendomsrett eller bruksrett til en fast eiendom, men også spørsmål om grensene i terrenget.
2. ***Kontraktsforhold***: Dersom en kontraktsmessig forpliktelse ikke blir oppfylt frivillig, kan klager velge å anlegge saken i den rettskrets hvor oppfyllelse skal skje. Dette gjelder likevel ikke pengekrav dersom innklagde har verneting i Norge.

[70] Tvisteloven kapittel 4, jfr tvisteloven § 6-1 annet ledd

[71] Tvisteloven § 4-4

[72] Tvisteloven § 4-5

3. ***Erstatning***: Sak om erstatning, oppreisning, trygd eller pensjon på grunn av en skade anlegges i den rettskrets der skaden skjedde eller skadens virkning inntrådte.
4. ***Arbeidsforhold***: En arbeidstaker kan reise sak om sitt eget arbeidsforhold mot arbeidsgiver enten på arbeidsstedet eller på det sted der arbeidstakeren vanligvis utfører sitt arbeid.
5. ***Sjøfartsforhold***: Søksmål som springer ut av sjøfartsforhold, kan anlegges i den rettskrets hvor skipet har hjemsted.
6. ***Arveforhold***: Søksmål mot arvinger kan anlegges der avdøde sist hadde sitt alminnelige verneting, unntatt hvis boet skiftes offentlig, skiftet er avsluttet eller det er mer enn seks måneder siden avdøde gikk bort.
7. ***Forbrukerforhold***: Sak angående varer eller tjenester til personlig bruk mot en næringsdrivende, kan reises ved forbrukerens hjemting, også hvis varen er kjøpt på internett. Verneting er ikke valgbart hvis forbrukeren personlig har møtt opp og inngått avtale på den næringsdrivendes faste forretningssted.
8. ***Forsikringsforhold***: Sak mot et forsikringsselskap angående utbetaling av forsikring, kan anlegges ved klagers hjemting.
9. ***Innklagde bor i utlandet***: Mot den som ikke har hjemting her i landet, kan sak om formueskrav reises der saksøkte har en formuesgjenstand som kan tjene til dekning av innklagdes krav.

9.3 Avtalte verneting[73]

Partene kan også ha kommet til enighet om hvilket verneting en eventuell tvist skal anlegges for. I utgangspunktet kan en slik avtale inngås både skriftlig og muntlig. Avtaler som utvider eller begrenser norske domstolers internasjonale kompetanse, og avtaler mellom en forbruker og en næringsdrivende som begrenser søksmålsadgangen, må inngås skriftlig.[74] I det siste tilfellet må avtalen være inngått etter at tvisten oppsto.

[73] Tvisteloven § 4-6

[74] Tvisteloven § 4-6 annet og tredje ledd

10. ORDLISTE

Anke: Klage på resultatet av dommer, rettsforlik og enkelte kjennelser.

Ankefrist: Tidsfristen for å anke. Den er vanligvis satt til en måned.

Debitor/skyldner: En person som skylder en annen (gjerne kalt kreditor eller kravshaver) penger eller andre ytelser.

Dom: Avgjørelse av en domstol som avgjør rettsforhold med bindende virkning for partene.

Eksigibelt gjeldsbrev: Gjeldsbrev på en bestemt pengesum hvor det står at gjelden kan drives inn uten søksmål. Det kreves at gjeldsbrevet er bekreftet av to myndige vitner.

Forlik: Avtale mellom partene. Et forlik inngått i forliksrådet (rettsforlik) er like bindende for partene som en dom.

Fraværsdom: En dom avsagt når en av partene ikke har gyldig fravær, se særlig punkt 6.1.1.

Gjeldsbrev: Et skriftlig løfte om å betale penger. Løftet må være selvstendig (ikke betinget av en motytelse fra den andre).

Husleietvistutvalget: HTU kan mekle eller treffe avgjørelser i saker mellom utleier og leietaker. Slike utvalg finnes i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger, og vurderes utvidet.

Innklaget: Den som er klaget inn for forliksrådet, f.eks. skyldneren, den erstatningsansvarlige skadevolder e.l.

Kjennelse: En avgjørelse som ikke er en dom, avgjort av en domstol. Dette kan f.eks. være en avgjørelse som avviser, stanser eller hever behandlingen i forliksrådet.

Kjæremål: Klage over kjennelser og rettslige beslutninger som ikke kan ankes. Fristen er som hovedregel en måned.

Klager: Den som klager en annen inn til forliksrådet.

Kreditor/kravshaver: Den som har et krav mot en annen (som kalles skyldner eller debitor).

Lovlig stedfortreder: Noen som i kraft av stilling eller slektskap har rett eller plikt til å representere en part. Eksempler på dette er foreldrene til en umyndig, eller en representant for et selskap. Stiftelser, selskaper, sparebanker, foreninger og boer kan alltid møte ved et medlem av styret.

Løsøre: Eiendeler som ikke er fast eiendom eller pengekrav, for eksempel en bil, en tv eller et smykke.

Namsmyndighet: Offentlig instans som fullbyrder krav for kravshavere, for eksempel ved utlegg, tvangssalg eller utkastelse. Større byer har egne namsmannskontorer. På mindre steder er lensmannen også namsmann.

Prosessfullmektig: En person som har fullmakt til å representere en av partene i rettsprosessen. Dette er i de fleste tilfeller en advokat.

Påkrav: Et skriftlig krav om betaling, utformet på en bestemt måte.

Tilsvar: Skriftlig svar som må sendes dersom man er klaget inn for forliksrådet, der man redegjør for sitt syn på saken.

Tvangsgrunnlag: Grunnlag for å tvinge gjennom sin rett overfor en person, f.eks. for å kreve inn penger. Tvangsgrunnlaget kan f.eks. være en dom eller spesielt utformede avtaler, se kapittel 8.

Utlegg: Pant i verdier, lønn eller trygd som tilhører skyldneren. Utlegget foretas av namsmannen, se kapittel 8.